

Biserica și Școala

voaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune a
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Leagănul.

Trăim zile grele.

Nu odată ni-se cutremură simțirea, ni-se tulbură sufletul, la vederea conflictelor, anomaliilor și decrepitudinii din viață.

Vremurile își au păcatele și relele lor, cari vin ca năpăstuirii năpraznice peste omenime și se desvoltă, alimentate de o însălbătăcită luptă, produsă de reaua interpretare a principiilor mari, ce se nasc în capetele cugetătoare și se aplică fals, de elemente necompetente, ba rele chiar, din punct de vedere moral.

Momente de aceste întotdeauna au fost în lume!

Ordinea morală trebuie însă să guverneze, căci numai când ordinea morală dominează, își desfășură omenirea mersul său pe calea firească, în această viață; și numai ordinea morală este în stare să înfrângă hidra vrășmașiei dintre oameni și neorânduiri ivite în întocmirile omenești.

De-aceea, datorința și chemarea instituțiilor lor cu misiune superioară morală în primul rând este, să lucreze la concentrarea elementelor bune; și în special chemarea bisericeii este, »pașterea turmei cuvântătoare» pe câmpul credinței nestrămutate, întrunind credincioșii în staulul virtuților creștine.

Sub această edgidă, în semnul credinței tradiționale, în trecutul istoric al poporului nostru, pretutindeni vedem masele mari în jurul preoților „cu crucea în frunte“, vedem acest popor păstrând cu sfințenie amintirea martiriului sau preamărind opera apostolică a arhierilor bisericeii sale.

Și din mijlocul evlaviei și religiosității sale atât de concrescute, cu ființa sa omenească și națională, de ce oare vedem răpindu-se azi elemente?

Oțelit în suferințe de veacuri, nu l-au ademenit pe românul ortodox promisiuni, nici goane, nu l-au înfrânt sibilline vestitoare de alte fericiri cerești și pământești, pentru că tare a fost în adevarata sa credință și în conștiința sa de neam, în dragostea de limbă. Dar' mai ales, putere a prins pentru a bravă intemperiiile vremurilor, în conștiința indisolubilității, a unității sale cu reprezentanții lui Dumnezeu pe pământ.

Sub greutatea zilelor negre, preoți și popor apar ca o unitate, având aceleași îndurări, aceleași mângăieri, aceleași interese și aspirații.

Acî este taina mare a contopirii naționalității cu biserica, de acî conceptul de »lege românească«;

Nu bogați în învățătură, dar' nedeslipti de sufletele țărânilor, au fost preoții din trecut, cu vorba și cu fapta arătându-se că sunt neam din același neam, sânge din același sânge, cu aceeași soartă și același rost, același leagăn, același mormânt.

Și furtuni mari, sângeroase chiar au trecut peste această țară, peste bătrânii noștri, cari ne-au lăsat un neam viguros, vrednic de înaintare și nepângărit în morala sa.

Căci cu tot sufletul se leagă poporul de conducătorii săi firești și nu se depărtează de dânsii, decât atunci, când încrederea întrînșii îi slăbește, când îi vede înstrăinându-se de dânsul și căutând după interese străine și întovărășiri contrare ordinii morale, pe care sufletul fără prihană al poporului o simte și o înțelege.

Dar' astăzi oare cum stăm?

Curente bolnăvicioase din ale timpului de față, apucături primejdioase, cari nu odată ajung în conflict cu ordinea morală, își încearcă ghimpul cu venin și în corpul poporului nostru.

Clerul nostru de azi e mult mai bine pregătit pentru lupta grea a vieții, pentru sublima mi-

siune apostolică și totuși nu lipsesc cazuri de intoxicare cu păcate aduse de duhul vremii.

Nu vom prin această constatare să aruncăm vina mizeriilor sociale din mijlocul poporului asupra preoției; dar o remarcăm, ca un memento, căci unde e primejdia mai mare acolo se cere jertfa mai multă. Și credem, că nu multă jertfa cerem, ci înțelegerea situațiilor, în întoarcerea la leagăn, la cămin, în mijlocul poporului, cu toată inima, la popor, în popor, a tuturor acelor, cari din popor au eșit; și îndeosebi cultivarea armonică a intereselor, armonizarea intereselor conducătorilor direcți ai poporului cu interesele poporului. Această o cere atât biserica, dar și întreg neamul și aceasta o pretind și ordinea morală și fericirea tuturor celor rânduiți de Dumnezeu pe pământul acestei patrii.

Adevărul bisericeii ortodoxe.

(Urmare)

Precum provine, după psihologia empirică, voința intelectuală sau liberă din sufletul nostru spiritual, analog s'a născut și logos sau voința intelectuală a lui Dzeu din spiritul său, dară fiindcă Dzeu unul este total numai spirit curat, logos sau *voința sa soterică s'a**) născut din unul Dzeu, spiritul cel prea curat.

Fiind omul, spre realizarea misiunii sale, dotat cu un spirit, Dzeu ca spiritul suprem i-a luminat în toate timpurile spiritul, ca să cunoască misiunea sa finală, mijloacele de realizare și cu deosebire să tindă a o împlini, analog cum spre realizarea și perpetuarea creației materiale a pus în materia metafizică capacitatea actualității formătoare și voința naturală de a se conserva și a se perpetua în existență și aceasta constantă manifestare a actualității unui Dzeu se numește Dzeu spiritul, pentru că terenul său de operațiune este luminarea intelectuală a neamului omenesc; eară atributul *sfânt* arată atât scopul cât și efectul înrâurii sale luminătoare asupra sufletului spiritual al omenimei.

Resumativ rezultă, că cauzalitatea supremă și intelectuală a produs pe cea fizică din ordinea naturală, prin dânsa a creat atât făpturile cât și condițiunile de existență, ca creațiunea să se perpetue în existență, și ca atare o numim *Dzeu creatorul*; de oarece însă a dat omului existență și cele necesare spre dânsa cât și ereditatea calităților, se numește în termin familiar și antropomorf *„Dzeu Tatăl“*.

Finalitatea supranaturală sau voința supremă a unui Dzeu, care voeste ca tot ce există să-și realizeze misiunea și omul ca spirit, să tindă spre supremul spirit, a creat în ordinea naturală finalitatea naturală, în puterea cărei toate ființele tind în mod conștiut sau și neconștiut

*) Analog susține mitologia clasică elină, că Palas Atene s'a născut din capul lui Zeus.

spre plinirea misiunii lor. Aceasta voință intelectuală s'a premă și soterică al unuia Dzeu fiind din veci activă, în timp ce a deșteptat bărbați providențiali spre conducerea omenimii către realizarea misiunii spirituale, eară la plinirea timpului, când neamul omenesc prin revelațiunea naturii și prin cea supranaturală (condusă de voința soterică a lui Dzeu) a devenit capabil a cunoaște mediul material, când conducătorul de samă omenească numai în stare a-i interpreta adevăratele principii soterice, sosit Dzeu logos singur în incarnațiunea omului, lise. Precum voința se naște din spiritul nostru s'a născut și logos ca supremă voință a unui Dzeu din Dzeu *Tatăl*, care după ce ne-a creat, voeste să ne și conducă la realizarea misiunii spirituale. De oarece aceasta conducere tinde a pune pe om în raport fiiesc cu Dzeu de oarece după corp a fost un fiu al lui Dzeu, după spirit a proeșit din puterea spirituală a lui Dzeu *Tatăl*, cum esă fiul omenesc din puterea fizică a părintelui, se numește per analogiam *„Dzeu fiul“*.

Actualitatea supranaturală, care a creat pe cea naturală, este a treia manifestare constantă a unuia Dzeu, firea neconștiută este activă ca actualitate naturală, în conștiută ca actualitate spirituală, și conștiută, *ea ne luminează spiritul, ca să cunoaștem adevărul misiunii spirituale* descoperite de Dzeu logos și adevărul doctrinei soterice aduse de însuși Dzeu logos cuvântul, precum și să voim aplica spre realizarea ei mijloacele grațiale și aceea manifestare constată a unuia Dzeu, este *Dzeu spiritul sfânt*.

Precum în ordinea naturală cauzalitatea este totodată actualitate și finalitate naturală, ear unde se ivește cauzalitatea proes din dânsa finalitatea și actualitatea, unul Dzeu este deodată cauză creatoare și scop, autorul scopului final moral și principiu luminos. Dară precum în ordinea naturală actualitatea și finalitatea proes sau rezultă din cauzalitate, căci îndată ce se ivește o cauză se ivește după scopul ei și acțiunea, în ordinea supranaturală proesă atât logos cât și spiritul sfânt din Dzeu, ca cauză supremă sau *Tatăl* precum în ordinea naturală actualitatea este conștiută necesitată a cauzei și percurge, după scopul final, nu iese însă și din dânsul, analog nici spiritul sfânt conduce de Dzeu logos sau de voința soterică, purcede numai din *Tatăl* nu însă și din *Fiul*.

Fiind deci ordinea naturală copia celei supranaturale, neputând actualitatea proeșii din finalitate ci numai din cauzalitate și percurge conform finalității, nici Dzeu spiritul sf. nu poate proeși din *tatăl* și din *fiul* ci numai din *tatăl*, spre a lumina omenimea conform condiției *soterice a lui Dzeu fiul*.

De aceea nici dogma *„filioque“* nu are nici un raționament. A susținea adevărul ei, înseamnă a susținea că acțiunea proesă, ca atare din scop și din cauză, ce este însă nu este adevărat, căci *numai cauza produce dară și numai scopul conduce acțiunea*. Fiind scopul ca plan de natură intelectuală, ca efect o realizarea fizică de natură fizică, eară actualitatea fizică, care produce efectul fizic și cea intelectuală, care produce scopul

jubilăria din 1906. S'a constituit un comitet de organizare, care a pornit lucrările în mod foarte energic.

Preot gr. or. român pentru America. „Tleg. Rom.” expune în tr'un număr recent tratările urmate între ven. consistor arhidiecezan și Români din Cleveland America, cari, au întemeiat acolo cu mare însușețire o parohie ortodoxă română. În urma acestor tratări consistorul din Sibiu ar fi trimis imediat un paroh definitiv la Cleveland, dar între preoții sfințiți n'a aflat o persoană disponibilă. Astfel a ales pe un cleric al cursului III, în persoana dlui Moise Bale, care pe lângă limba română, vorbește și limbile franceză, germană și maghiară, ear după angajare a început a se ocupa și cu limba engleză. Absolvând dl Balea la finea anului școlar 1904/5 teologia s'a căsătorit, deoarece sinodul Românilor din Cleveland a cerut numai un preot căsătorit. La 18 Oct. v. 1905 dl M. Balea a fost hirotonit întru preot, provăzută cu singhelie arhierască în 4 limbi, cu cărți bisericesti, ornate, antimis etc. și trimis la locul destinației, unde poporul l'a așteptat cu mare dor.

Deșteptarea Românilor din Basarabia. Români din Basarabia au început să miște. S'au format 2 ligi române, una sub conducerea avocatului Filimon, alta sub conducerea lui Teodorin. Ele au cerut serviciu divin în limba română, înființarea de școli românești și limbă română de pertractare la judecătorii și în administrație. Ligele vor edă un ziar național român sub titlul „Moldova”.

Amenințările contra Românilor macedoneni. Din Balcanen (Macedonia) se scrie: Vandalismele săvârșite de bandiții greci în nenorocita noastră comună întrec orice închipuire și bieții români lipsiți de orice protecție sunt disperăți cu totul. O simplă enumerare de fapte va dovedi mai bine în ce stare de plâns am ajuns. În primul rând au fost constrânși sub amenințare de moarte să se înroleze în bandele lor. După aceasta au impus comunelor să furnizeze toate proviziunile trebuincioase celor 4—5 bande, cari operează în jurul ei. Ba chiar bandiții rechiziționează toți caii, ca să-i poarte pe danșii și să le care proviziunile și munițiunile. Ca și când toate acestea n'ar fi de ajuns să ne ducă la ruină, bandiții greci au interzis locuitorilor orice relațiuni cu partizanii ideii românești și au făcut o listă, pe care figurează toți cei ce trebuie omorâți, pentru că nu s'au declarat de greci. Dar ceace întrece orice margine, este faptul, că banda criminalului Vardas, când a intrat pentru prima oară în comuna, distribuind locuitorilor vr'o 700 de puști Gras, el și oamenii săi au siluit peste 15 femei și fete dintre cari unele minore. Multe din aceste nenorocite au murit de spaimă și oroare, altele au preferit sinuciderea. Disperarea locuitorilor a ajuns la culme.

A apărut Nr. 12 din revista „Junimea Literară” Redacția și administrația: Suceava (Bucovina) strada Sturza Nr. 655.

Concurs.

În temeiul dispoziției Vener. Consistor diecezan din Arad, de sub Nr. 4546 din 1905, se scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare pentru îndeplinirea parohiei de clasa primă din comuna **Cherechiu**, protopopiatul Șiria, devenită vacantă în principiu prin promovării părintelui Alexandru Muntean, ca protopop în persoana actului Peștes. Actul este calea, viața o regenera pe c.

Beneficiul încopciat cu aceasta parohie este: 1. Sesiunea parohială, constatătoare din 40 jughere pământ arător, care dă un venit anual, cel puțin, de: 1600 cor. 2. Despăgubirea pentru pășune: 96 cor. 3. Usufructul unui intravilan parohial cu canepiște 50 cor. 4. Răscumpărarea competenței de bir, în baii 200 cor. care sumă se va solvi ulterior, în fie care an la 1 Noemvrie. 5. Venitul șolar usitat în parohie, care se poate afla în protocolul comitetului parohial, sub Nr. 13/1904, și care face ap oximative: 200 cor. Deci, în-tregul beneficiu anual al acestei parohii face: 2146 cor., din care detragându-se toate dările, cari fac cam 250 cor. rezultă un venit curat de: 1896 cor. la an, deci aceasta parohie se decretează de clasa primă.

Reflectanții sunt poștiți, ca petițiile lor, instruite conform §-lui 15, lit. a) din Regulamentul pentru parohii și adresate comitetului parohial din Cherechiu, să-le înainteze Rev. Domn Mihail Lucuța, protopop în Șiria, până la 4/17 Ianuarie 1906 incluzive, iar până la alegere, cu observarea stri-tă a §-lui 18 din același Regulament, să se prezenteze în s. biserică din Cherechiu, pentru a-și dovedi desteritatea în oratorie și rituale.

Se **observă**, că alegândul preot are să îndeplinească catehizarea, fără altă remunerațiune, la școala, eventual școlălele cari i-se vor designa. De asemenea se obligă să **predice** în toată luna cel puțin odată.

Din ședința comitetului parohial gr. ort. rom. din Cherechiu, ținută la 20 Noemvrie v. 1905.

Comitetul parohial:

În conțelegere cu mine: **Mihail Lucuța** protoprezviter.

—□— 1-3

În senzul concluzului Ven. Consistor gr. or. din Oradea-mare, de sub Nr. 459 a. c. pentru parohia vacantă **Dragoști-Belegeni**, se scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Dotățiunea este conform fasiunei coala B următoarea: a) 9 holde și 800 cvadrați pământ prețuit în 144 cor., b) casa parohială cu grădină, c) 6 cubule bucate bir, d) stolele îndatinate, e) întregirea dela stat 673 cor.

Recurenții vor avea a-și trimite petițiunile în termenul prescriș la subscrisul în Beiuș.

Beiuș, la 25 Noemvrie 1905.

În conțelegere cu com par. **Vasilie Papp** protoprezv.

—□— 1-3

Pentru îndeplinirea definitivă a parohiei de cl. III. **Iarcoș**, se scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Venitele sunt: 1. Usufructul $\frac{1}{2}$ sesii de pământ estravilan; 2. câte una măsură de cucuruz sfărmat dela circa 60 de case; 3. stolele îndatinate și 4. întregirea venitelor dela stat, după evalueațiunea alegândului, (la preot cu 8 cl 1545 cor. 95 fil.)

Dările publice le va solvi cel ales.

Reflectanții sunt poștiți, ca recursule ajustate conform Regulamentului și adresate comit. parohial concernent, să la subștearnă Oficiului pșec din Buteni (Butyîn Arad m.) având a se prezenta în careva Duminecă ori sârbătoare în biserică, spre a-și arăta rolul în cele rituale.

Comitetul parohial
dat-ai veselie în inimă
Acele cuvinte le putem zice
azi, căci după aceasta Duminecă sta

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți din **Zimbru** (inspectoratul Halmagiului), devenită în vacanță în urma pensionării învățătorului Nicolae Maci, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Bis. și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Salar în bani din cassa culturală 600 cor. 2. Spese de conferință 20 cor. 3. Curatorul școlii 20 cor. 4. Lemne focului 48 care, din care este a se încălzi și școala 5. Scripturistica în natură. 6. Dela înmormântări unde va fi poftit și alte funcțiuni cantonale 1 cor. 7. Locuința acomodată cu 2 chilii, cuină și cămară, grajd și grădină. 8. Cvinvenalul după împlinirea alor 5 ani de serviciu prestat în comună.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți ca recursurile lor ajustate cu toate documentele prescrie în „Regulament și Statutul Organic“ și adresate comitetului parohial se le susțearnă până la terminul susindicat, suscrisului inspector școl. în Halmagi (Nagyhalma), și ca să se prezinte în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Zimbru spre a-și arăta dexteritatea în cântări și tipice făcându-se astfel cunoscut poporului.

Din ședința comitetului parohial din Zimbru ținută la 30 Oct. (2 Noemv.) 1905.

Valeriu Cristea
președ. com.

Nicolae Maci
not. com.

În conțelegere cu mine: **Cornel Lazar** protop. ins. școl.

3-3

Pentru îndeplinirea parohiei (a doua) vacante din **Soborșin** prin aceasta se escrie concurs cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în Organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. 4 jughere de pământ, cu venit anual de circa 80 cor. 2. Ștolele obicinuite, 3. birul, câte o măsură de cucuruz sfârmat dela fiecare număr de casă 4. Intregirea dotațiunii din vistieria statului 690 cor. 92 fil. respective 1490 cor. 92 fil.

Parohia este de clasa I-a dar în lipsa recurențelor cvalificați pentru aceasta clasă se vor admite și cei cu cvalificațiune de cl a II-a.

Recurenții se avizează, ca recursurile lor ajustate conform lit. a) și respective b) a §-lui din Regulamentul pentru parohii și adresate comitetului parohial din Soborșin să le susțearnă P. O. Oficiu pprezbiteral în M. Radna, iar dânsi cu stricta observare a dispozițiunilor §-lui 18 din acelaș regulament să se prezinte în s. biserică din Soborșin pentru a-și arăta dexteritatea în cele rituale și omiletice.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: **Procopie Givulescu** în puterea sa și neconstiuit.

mitologia clasică elină, că Palas Atene a lui Zeus.

Calendarul diecezan pe anul comun 1906.

În editura tipografiei diecezane gr.-or. române a Aradului e deja gata și se poate avea și procura atât dela administrațiunea tipografiei diecezane, strada Révay Nr. 10, cât și dela librării, cu prețul de **40 fileri**.

La comande peste 10 exemplare 20% rabat expedate franco.

Se estinde pe **15 coale** tipar garmond și cuprinde afară de partea calendaristică, calendar economic, șematismul mitropoliei gr.-or. rom. în general și al diecezei Aradului în special, cronologia pe anul 1906, sârbători și alte zile schimbăcioase, posturile, unotimpurile etc. Genealogia caselor domnitoare, târgurile din Ungaria și Ardeal, instrucțiuni postale și telegrafice etc. iar în partea literară:

Datini și obiceiuri la nuntă, de Petru Vancu. Din bătrâni de Maria Cioban. Din luptele vieții de I. Groșorean. Române dela Grivița de V. Alexandri. Cine a adus sărăcia în lume de Leon Tolstoi. Podul înalt de St. O. Iosif. Insula șerpilor de Carmen Sylva. Cine-i Nuhăm? de Th. D. Speranță. Boerașul de I. Pop Reteganul. Cântec de Maria Popovici. O zi de Duminecă la sate de P. Popa. Doine și Hore de Vasilie Sala. Povestiri de Gh. Tulbure, Plugarii de Octavian Goga. Din viața noastră de Petru E. Papp. Economie: Cultura cânepei, Protejarea paserilor, Șfaturi economice, Sentințe, glume și anecdote. Inscrerate și reclame

Il recomandăm cu multă căldură tuturor oamenilor cu carte, căci în calendarul acesta pe lângă **preț de 40 fileri** astă și o carte de lectură prețioasă și plăcută.

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD, Strada József főherceg-út Nr. 1.

(lângă „Victoria“).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserici în mod artistic, din care căuză îl recomandăm îndeosebi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuite.

40-58

Redactor responsabil: **Roman R. Ciorogariu**.